

MEGHÍVÓ

A DISZ Petőfi Köre vitát rendez

A XX. KONGRESSZUS ÉS A MARXISTA FILOZÓFIA PROBLÉMÁI cimmel.

Vitavezetők: LUKÁCS GYÖRGY akadémikus
BALOGH ELEMÉR, az MDP Pártfőiskola tanszékvezetője
SZIGETI JÓZSEF, kandidátus

A vita ideje és helye: 1956. évi június hó 14, csütörtök este 6 óra
Kossuth-klub, (VIII. Múzeum u. 7.)

DISZ Petőfi Kör

Fk. Kovács György. — 23114. Dózsa-nyomda, Fv. Maráci Béla

Meghívó a DISZ Petőfi Kör vitaestjére

Varga Iván

A Petőfi Kör filozófiai vitája

Az igazi forradalmi ifjúság hangulata, lelkesedése, igazságkeresése ragadta magával azokat, akik csütörtökön tanúi voltak a Petőfi Kör filozófiai vitájának. Az immár egész értelmiségünk körében visszhangra lelt vitasorozat ezúttal *Lu-kács György, Szigeti József és Ba-logh Elemér* vezetésével az SZKP

XX. kongresszusával és a marxista filozófia problémáival foglalkozott. Hozzászokhattunk már, hogy e vitákat nemcsak a fiatalok, hanem az idősebb generáció kiemelkedő tudósképviselei is nagy érdeklődéssel, őszinte szenvedélyes-séggel kísérik, sőt vesznek részt bennük. De a filozófiai vita hall-

gatóságának száma minden vára-
kozást felülmúlt. *Szűknek bizonyult
a TIT Kossuth Klubjának székháza
a mintegy 1200 érdeklődő számára.*
Így hát a Közgazdasági Egyetem
nagytermébe vonult át a hallgató-
ság.

Az érdeklődés azt bizonyítja,
hogy *értelmiségünknek megvan az
igénye az igazi marxista filozófia
problémáinak – és nemcsak prob-
lémáinak – ismeretére.* Azt is bizo-
nyítja, hogy hallani akarta Lukács
György elvtársat, akit a világ ha-
ladó tudományos élete tisztelettel
és becsüléssel övez, s akinek ő is
meg akarja adni az illő tiszteletet.

A központi kérdés az volt,
hogy *milyen tényezők akadályozták
marxista filozófiánk egészséges fej-
lődését, mi vezetett arra, hogy a
marxista filozófia, s a marxizmus
egésze sokat veszített hiteléből ér-
telmiségünk körében, hatásából a
magyar életben. És mit kell most
tenni a dogmatizmusból és szemé-
lyi kultuszból fakadó hibák felszá-
molására.*

Az ankét több részvevője ön-
bírálatlaltal illette múltbeli tevékeny-
ségének és nézeteinek egy részét.
*Balogh Elemér, a Pártfőiskola tan-
székvezetője például felszólalásá-
ban hangoztatta, hogy őt magát
a XX. kongresszus számos kér-
désben elmarasztalta. Ezen a vi-
tán – mondotta – meg kell tör-
ténnie Lukács elvtárs teljes reha-
bilitálásának. A maga részéről el-
ismeri, hogy több kérdésben, pél-
dával az „Ész trónfosztása” című*

mű egészének értékelésében, vagy
Hegel értékelésében *helytelen ál-
laspontot* foglalt el, lebecsülte Lu-
kács György munkásságának je-
lentőségét. Ugyanakkor kijelentette:
mind az 1954-es filozófiai vitán
képviselt álláspontjának több pont-
jával, mind pedig az „Ész trónfosz-
tása” számos részletének bírálatá-
val kapcsolatban *fenntartja régebbi
véleményét.* Saját munkásságával
kapcsolatban elmondotta, hogy *a
határozatok magyarázatára kény-
szerült, nem volt – a tanszék más
tagjaival együtt – módja és lehe-
tősége elmélyült tudományos mun-
kára. Szerinte eljött az egységes fi-
lozófiai front kialakításának ideje.*

Más hozzászólások – például
Szigeti József – hangoztatták, hogy
a személyi kultusz, a dogmatizmus
és a szektarianizmus nemcsak ál-
talanosságban jelentkezett a mar-
xista tudományban és politikában,
hanem *sajátos, a magyar munkás-
mozgalom történetébe visszanyúló
vonatkozásokkal is rendelkezik.* Töb-
ben kifejtették, hogy 1948-tól kezd-
ve fokozatosan megindult az al-
kotó marxizmus módszerének, il-
letve az e módszert képviselő sze-
mélyeknek kizorítása ideológiai éle-
tünkben. Megnyilvánult ez a könyv-
kiadás és az oktatás területén is.
*Marx és Engels alapvető filozófiai
művei még ma sem jelentek meg
mind magyar nyelven, s csak 1954-
ben került sor Lenin „Filozófiai
füzetei”-nek magyar kiadására stb.*
Az oktatás a klasszikusok néhány
töredékére, de legfőképpen Sztálin

műveire és brosúrákra korlátozódott.

Több hozzászóló, elsősorban *Mészáros István* kifejtette, hogy a dogmatizmus és szektarianizmus térhódításának szerves alkotórésze volt 1949-ben az úgynevezett *Lukács-vita*, majd 1952-ben a „Felelet” II. kötetével kapcsolatos *Déry-vita*. Nézetünk szerint e viták megindításának elméleti alapja az osztályharc szükségszerű éleződéséről szóló helytelen sztálini tétel volt. A felszólalások igényelték, hogy ezeket a vitákat a nyilvánosság előtt kritikailag vizsgálják felül, s helyes értékelést nyerjen elsősorban *Lukács György*, de *Fogarasi Béla* munkássága is.

Tarthatatlan az a helyzet is, hogy *Lukács Györgynek nincs kötelező előadása az Eötvös Loránd Tudományegyetemen*, s *Fogarasi Bélának* sincs irányító szerepe a filozófiai szakoktatásban. Ugyanakkor a Lenin Intézet néhány tanárának és hallgatójának (*Varga Mihály, Selmeczi József, Novák Zoltán*) felszólalása foglalkozott az intézetben folyó filozófiai képzés súlyos hiányosságaival: a jelenlegi negyedéves hallgatók például az első két évben nem tanulták szaktárgyukat, a harmadik évben pedig a heti 38 órából csak nyolc jutott a filozófiai tárgyra. Beszéltek *Szecsódi László* elvtársnak, az Intézet filozófiai tanszéke vezetőjének az elméleti és kádermunkában megnyilvánuló dogmatikus és szektás hibáiról.

Szigeti, Mészáros, Heller Ágnes és *Lukács* elvtársak *Balogh Elemér* és *Havas Ernő* felszólalásával vitázva hangsúlyozták, hogy a filozófiai front egységét nem a személyekkel kapcsolatos tiszteletlenségek és hibák pusztá megbánásával, hanem az alkotó marxizmus szellemének és módszerének elvi alapján lehet és kell létrehozni. Hiszen a személyi problémák olyan alapvető elvi kérdéseket takarnak, hogy mi a filozófia feladata: az aktuális politikai helyzettel kapcsolatos idézetek összegyűjtése és „filozófiai” kommentálása, vagy pedig az alapvető kérdések tudományos kidolgozása, hogy az egyes határozatok elkészítését, széleskörű tudományos elemzés előzze meg.

A felszólalások igényelték a filozófia irányító fórumának, az *Akadémia Filozófiai Intézetének* létrehozását, amivel pótolhatnánk a többi népi demokráciához képest mutatkozó elmaradást.

Tanulságos volt *Jánossy Lajos* professzor, az ismert fizikus felszólalása. *Jánossy* elvtárs több példán fejtette ki, hogy a fizikusoknak be kell bizonyítani, mégpedig konkrét tényeken, hogy a dialektikus materializmus módszerének segítségével nagyobb eredményeket érhetnek el. A filozófusoknak pedig alaposan ismerniük kell azt a tudományágat, melynek filozófiai kérdéseivel foglalkoznak, különben sem a szaktudományok, sem a filozófia nem húz hasznot munkásságukból.

Lukács elvtárs felszólalásában elmondotta, hogy a marxizmus néhez helyzetben van ma hazánkban, ami az elmúlt hat-nyolc év hibáinak következménye. *A dogmatizmus és a személyi kultusz rendszere ugyanis a meglévő anyagi feltételeket nem használta fel a marxista tudomány fejlesztésére* – ez volt a legfőbb hibája. A mennyiségi eredmények hajhászása, a filozófusok futószalagon való előállítás az ideológiai munka s az ideológiai oktatás területén megbosszulta magát. Ebben nem elsősorban az egyes oktatók a felelősök, hanem a körülmények, amelyek erre szorították őket. Ezzel kapcsolatban arra figyelmeztetett, hogy az ideológiára is érvényesek Lenin végrendeletnek tekinthető szavai: *„Inkább kevesebbet, de jobban.”* Ma, a XX. kongresszus után – mondotta – óriási lehetőségek nyíltak a marxizmus tekintélyének helyreállítása előtt. *Mivel e tekintetben mi, magyarok követtük el a legnagyobb hibákat, nekünk van a legtöbb tennivalónk.* Az alkotó marxizmust vissza kell állítanunk arra a helyre, amely őt a szocializmus építése idején megilleti. E cél érdekében ideológiailag felül kell vizsgálni az 1948 utáni fejlődés problémáit. A filozófiának itt

jelentős szerepe van: mélyreható elemzést kell adnia a különböző elméleti és gyakorlati-politikai problémákról.

Arra is felhívta a figyelmet Lukács elvtárs, hogy a XX. kongresszus tanításaiból elsősorban *Marx és Lenin módszerét, az alkotó marxizmus szellemét kell elsajátítani. Fennáll ugyanis az a veszély, amelynek egyes megnyilvánulásai észlelhetők, hogy a lenini módszert Lenin-idézetekkel helyettesítik s így dogmává merevítik Lenint.*

Felszólalásának befejezéséül Lukács elvtárs hangoztatta, hogy még *soha ekkora lehetőség nem állt a magyar marxista filozófia alkotó művelésére.* Erre a nemzedékre hárul az a feladat, hogy klasszikusaink alapján *megteremtse a marxista logikát, esztétikát, etikát, pedagógiát, lélektant, fejlessze a dialektikus materializmust, emelje a történelmi materializmus kutatási színvonalát.* Az alkotó tudományos munka eredményei nemcsak a magyar értelmiség körében állítják helyre és erősítik meg ideológiánk pozícióit, de lehetőséget nyújtanak a magas színvonalú propagandamunka és agitáció kidolgozásához is.

(Népszava, 1956. jún. 17.)